

Csank Csaba

Az iszap még nem kavarodott föl! (Sem más!)

Az első szabad választást követően nem gondoltam, hogy kevés idő elteltével erősebb lesz bennem a megszólalás kényszere, mint a „böles hallgatásé”. Nem bértollnokként szeretném röviden kifejezni véleményemet e míves folyóirat által indított, és hónapok óta tartó vitában. Tehetem, mert az elmúlt öt évben nem voltam elkötelezve egyetlen párt iránt sem, így elfogultság nélkül volt lehetőségem mérlegelni a történeseket, a tényeket (persze ez nem azt jelenti, hogy vizsgálódásaim során napjainkra nem kerültem közel egyikhez sem). „Vétekesek közt cinkos aki néma” –, hogy egy neves író és költőt idézzek. Mert pillanatnyilag nincs más lehetőség csak belekiáltani a trianoní határok közé szűkített kis világunkba – mert még ez is elveszhet! Akkor aztán hiába írta a jó Babits: „Kicsi az én szobám, kicsi, de nem börtön!”

Elveszhet, börtönné züllhet, és fel is emelkedhet – még van rá lehetőség!

Lehet hasznos elemzéseket készíteni az elmúlt évi választásokról, de ezek mindig a vizsgált időpont pillanatnyi helyzetét mutatják, a helyzet pedig mindig változik. Példárá, hogy a három pártot tömörítő Polgári

Szövetség pár hete még bírálta a Független Kisgazdapártot bejelentéséért, hogy kész a kormányzásra, a napokban pedig az említett szövetség pártjai jelentik be készségüket a kormányzásra...

Sajnos hazánkban az elmúlt öt év akut gazdasági, politikai, erkölcsi válságot eredményezett. E rövid terjedelemben ezek szeleteiből szeretnék önkényesen néhány összefüggést kiragadni.

A marxista szemléletű történelemtanítás is azt tanította egykor, hogy a dinamikusan fejlődő feudális államokban a számban jelentősen megnövekedett és meggazdagodott polgárság gazdasági hatalma mellé – nem változtatva az eszközökben –, megszerezte a politikai hatalmat.

Az alaptétel tulajdonképpen nálunk is ez, csak mások a szereplők, más a tőke eredete. Itt a szocializmus utolsó két évében és az azt követő években a kommunista rendszer nomenklatúrája és egy hozzádörzsölődött vékony réteg mentette át politikai hatalmát gazdasági hatalommá 1988-tól, a Németh Kormány által elfogadtatott privatizációs törvény alapján. Így az 1990-es választások eredménye nem hozta a rendszerváltást csak annak látszatát.

A volt nagy állami tulajdonok vezetőiből, haszonélvezőiből – haszonélvezők és tulajdonosok lettek, felülmúlva a történelemből ismert legvadabb kapitalistákat – legalábbis szociális érzéketlenségben. A kilencvenes választásokat követően ez a folyamat kissé megtorpant, majd gőzerővel ment tovább. Elfelejtődtek a szép jelszavak, a vállalatok, üzemek munkásaiból csak kevés helyen lett tulajdonos és csak olyan arányban – pár százalék erejéig – nehogy befolyásolni tudják a döntéseket, illetve legtöbb helyen utcára üzték őket.

És itt szólni kell a magánosított illetve még magánosításra váró állami tulajdon eredetéről.

A volt nagy állami tulajdonok alapját még az államosítások idején orozták el – ma már tudjuk törvénytelenül! Másik jelentős részét szorgalmas munkások hozták létre, melyek anyagi hátterét a nyugatról felelőtlenül felszedett kölcsönök egy része adta – máig nyögjük kamatterheit, egyre reménytelenebbül.

Ezeknek a tulajdonoknak a bagóért történő eladása folyik most, mi pedig (balekok) fizetjük olyan hitelek kamatterhét, amelyekből a létrehozott értékek már nem a mi tulajdonunkat képezik.

Ez elképesztően erkölestelen, ugyanakkor meg kell mondani, hogy ráadásul az újdonsült hazai tulajdonosok többsége alkalmatlan a gazdálkodásra. A Rákositól tanult felélési politikát folytatja! Ugye emlékszünk miből gazdagodott meg az állam(?), hogy fokozatosan valakiktől mindig elvett valamit, és amikor már nem volt mit elvenni – ez már a Kádár-korszak közepe –, akkor jöttek a nyugati hitelek...

Mivel nem vagyok közgazdász, nem akarom folytatni, csak érzékeltetni szeretném, hogy ha nem vetnek véget a felélési politikának, rövidesen eljutunk oda, már nem lesz mit eladnunk.

De hát mi is történt tavaly májusban? A nép élt közel négy antalli évet, és ítélte. Mihez képest? A gulyáskommunizmushoz képest. Ma: eső után köpönyeg, hogy az előzőek, kik azért kezdők voltak, „jobban” csinálták mint a mostaniak – legalábbis a társadalmat kevésbé terhelték.

Csalódtak az újbán és májusban visszaszavazták a régit, s ez elhitette, hogy ő már nem a régi. Szavaztak hát daczból, nosztalgiából. De mért nem választottak más? Féltek, hogy ismét csalódnak és... És a parlamenti pártok egy kivételével mindent megtettek, hogy ne kerülhessen be új erő a „Tisztelt Házba”; a vezető kormánypart kevés hatalmát a médiumok fölött arra használta, hogy diszkriminálja korábbi szövetségését a Független Kisgazdapártot, melynek volt annyi ereje és egyenessége, hogy amikor becsapott, kilépett a koalícióból! – Tehát a választók nem igazán ismertek más lehetőséget.

Van azonban a májusi szegfűfelhőszakadásnak egy nagy tragédiája: az MSZP az SZDSZ koalícióba táncolásával – ki nem tudott ellenállni a még privatizációra váró vagyonnak – megszerezte az abszolút többséget, és ezzel a parlamentben megszűnt az ellenzék befolyása a döntések felett. Ez pedig diktatúra a jogalkotásban, mely egyre inkább elterjed a közélet más területein is. Az MSZP nem hirdetett nagytakarítást de csinált... A gazdasági hatalom mellé visszaszerezte a politikai hatalmat is.

Ilyen tragikus helyzetben azon morfondírozni mint *Bilecz Endre* teszi vitaindítójában, hogy ki ért el közepes eredményt megyénkben a KDNP vagy a Kiszgazdapárt – mármint a választásokon – fölösleges. Egyébként ő maga is tudja, hogy a KDNP az országgyűlési választásokon négy helyet veszített a Kiszgazdákkal ellentétben, kik nem buktak el négy helyet Nógrádban, viszont a helyhatósági választásokon megerősödtek. De ez sovány vigasz.

Ádám Tamás úr vitaanyagában hiányolja a Kiszgazdapártból – a megyében – a karizmatikus vezetőket. Miért nem megy el a rendezvényeikre? Lehet, hogy ott találkozna ilyenekkel... – Bizonyos mértékig egyébként igaza van, hiszen a párt 40 évig nem létezhetett, nem ment át olyan szerves fejlődésen, mint az MDP a későbbi MSZMP a jelenlegi MSZP.

Én egyetértek *Rákos Csaba* megállapításával – ha jól értelmeztem az idézőjelet –, az MSZP-t nem tartja baloldali pártnak – én sem – cselekedetei alapján –, hiszen semmi baloldali értéket nem képvisel, valami máshoz közelít, mint egy parlamenti demokráciában szükséges baloldali szociáldemokráciához.

Joggal vetődik fel a kérdés, hogy mi a megoldás? Mi történhet?

A napokban *Gidai Erzsébet* nem túl biztató alternatívákat vázolt a televíziónézők elé: 1. gazdaságilag a balkáni színvonal alá süllyedünk; 2. a társadalom összefog és új országvezetést választ; 3. a boszniaiánál szörnyűbb állapot alakul ki. – Bár ezzel az utóbbival elsősorban a jelenlegi kormánypártok riogatják a médián keresztül a polgárokat.

Én, a magam részéről, a másodikat tartanám célravezetőnek, de addig ez nem kivitelezhető, míg a bukott kormánypártok nem veszik észre, hogy a választópolgárok tanulva a történelekből, olyan pártoknak adnak lehetőséget, akik még nem csapták be őket. Ezért a magát „legnagyobb ellenzéki erőnek” tituláló pártnak és szövetségeseinek be kell látni, hogy jelenlegi látszategységet szimbolizáló Polgári Szövetségükkel a Kiszgazdapárttal való rivalizálással, veszélybe sodorhatják egy kiszgazda vezetésű koalíciós nemzeti kormány megszületését.

Más lehetőség pillanatnyilag pedig nincsen, nincs idő, más parlamenten kívüli párt megerősödésére, hiszen a választások nem biztos hogy 1998-ban lesznek, hanem korábban. 98-ban még nem lesz vagy már nem lesz választás...